

การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของกองทัพเรือ

นาวาตรีหญิง ศติยา ม่วงมิ่งสุข

คุณูปการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2555

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ นาวาตรีหญิง ตติยา ม่วงมิ่งสุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนลาด)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.....ประธาน
(ดร.สุขุม มูลเมือง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนลาด)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม ประธานและกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์ เป็นอย่างสูง เนื่องจากได้รับความกรุณา ให้คำปรึกษา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของคุณูปนิพนธ์ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุชุม มูลเมือง กรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์ฝ่ายวิจัยและสถิติ ที่ให้ความกรุณาชี้แนะ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางให้การศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญ และข้าราชการในสังกัดกองทัพอากาศที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษาทุกท่าน ที่ให้การดูแลคุณูปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้รับกำลังใจและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งเสมอมาจากครอบครัว เพื่อนร่วมรุ่น ปริญญาเอก เพื่อนร่วมงานทุกท่าน จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำคุณูปนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกถึงความอบอุ่นและซาบซึ้ง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นาวาตรีหญิง ตติยา ม่วงมิ่งสุข

51810011: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้/ การจัดการความรู้/ กองทัพเรือ

นาวาตรีหญิง ตติยา ม่วงมิ่งสุข: การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของกองทัพเรือ

(DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT INDICATORS OF THE ROYAL THAI NAVY)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: คุณวุฒิ คนฉลาด, Ed.D., เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, ค.ด., 270 หน้า.

ปี พ.ศ. 2555.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของกองทัพเรือ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบผสมคือ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ 7 ท่าน และหน่วยงานเอกชนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการความรู้ 4 ท่าน รวม 11 ท่าน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 530 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น และได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม SPSS และ โปรแกรม AMOS

ผลการวิจัย พบว่า

1. ตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และ 28 ตัวบ่งชี้ คือ 1) คุณลักษณะของบุคลากร มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1.1) บุคลากรที่ใช้ความรู้ 1.2) ทีมการจัดการความรู้ และ 1.3 ผู้นำ 2) คุณลักษณะขององค์กร มี 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 2.1) วิสัยทัศน์/เป้าหมาย/พันธกิจ/กลยุทธ์ 2.2) คุณค่า/ความเชื่อ/วัฒนธรรมองค์กร 2.3) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2.4) การสร้างแรงจูงใจ/การให้รางวัลหรือการตอบแทน และ 2.5) การประเมินผลงาน 3) การพัฒนามนุษย์ มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 3.1) ระดับบุคคล 3.2) ระดับทีม และ 3.3) ระดับผู้นำ 4) การพัฒนาองค์กร มี 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 4.1) การจัดการการเปลี่ยนแปลง 4.2) การสื่อสาร 4.3) การฝึกอบรมและการเรียนรู้ 4.4) การจัดกิจกรรมและกระบวนการจัดการความรู้ 4.5) การสร้างความรู้ 4.6) การจัดและเก็บความรู้ 4.7) การเลือกหรือกรองความรู้ 4.8) การกระจายความรู้ 4.9) การใช้ความรู้ และ 4.10) การติดตาม/ตรวจสอบ 5) ทุนมนุษย์ มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 5.1) ระดับบุคคล 5.2) ระดับทีม และ 5.3) ระดับผู้นำ 6) ทุนองค์กร มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 6.1) กระบวนการทำงาน 6.2) องค์ความรู้ใหม่ 6.3) ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ และ 6.4) ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น
2. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดการจัดการความรู้ของกองทัพเรือ มีความตรงเชิงโครงสร้าง และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ .778 ถึง .932, ค่า Cronbach's α .871 ถึง .968 และ ค่า AVE .693 ถึง .789)
3. ตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของกองทัพเรือที่พบเรียงตามลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ คือ การพัฒนาองค์กร คุณลักษณะขององค์กร ทุนองค์กร การพัฒนามนุษย์ ทุนมนุษย์ และคุณลักษณะของบุคลากร

51810011: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ph.D.

(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: INDICATORS/ KNOWLEDGE MANAGEMENT/ THE ROYAL THAI NAVY

LCDR.TATIYA MUANGMINGSOOK W.RTN: DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE
MANAGEMENT INDICATORS OF THE ROYAL THAI NAVY. DISSERTATION ADVISORS:
KUNAWUDH KONCHALARD, Ed.D., CHAROENWIT SOMPONGTAM, Ph.D. 243 P. 2012.

The purpose of this study was to develop knowledge management indicators of the Royal Thai Navy. The research methodology employed both qualitative and quantitative researches. Qualitative research consisted of the two steps: a content analysis from reviewed literature, in-depth interviewed by seven experts from high ranking officers on Knowledge management in the Ministry of Defense including four experts from private sectors. Quantitative method conducted by using questionnaire for 530 officers in the Royal Thai Navy. The instruments, constructed by the researcher. They were validated in terms of content validity by the qualified panels. The data were analyzed by content analysis, arithmetic mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis by SPSS for Windows and AMOS

The summary of the findings were as follows:

Knowledge management indicators consisted of six components with 28 indicators they were:

- 1) three indicators of human characteristics; 1.1) personal knowledge, 1.2) knowledge management teams, and 1.3) leader, 2) five indicators of organizational characteristics; 2.1) vision / goal / mission / strategies, 2.2) values / beliefs / organizational cultures, 2.3) information technology and communication, 2.4) motivation reward or compensation, and 2.5) job performance evaluation, 3) three indicators of human resource development; 3.1) individual, 3.2) team, and 3.3) leader, 4) ten indicators of organization development; 4.1) change management, 4.2) communication, 4.3) training and learning, 4.4) activity and knowledge management process, 4.5) knowledge creation, 4.6) knowledge organization and storage, 4.7) knowledge selection and refining, 4.8) knowledge dissemination, 4.9) knowledge implementation, and 4.10) follow-up inspection, 5) three indicators of human capital; 5.1) personal, 5.2) team and 5.3) leader levels 6) four indicators of organization capital.; 6.1) working process, 6.2) new body of knowledge, 6.3) new products and services and 6.4) improved relationships.

The result of the structural model of knowledge management of the Royal Thai Navy fitted with empirical data. (factor loading .778 to .932, Cronbach's α .871 to .968 and AVE .693 to .789)

Knowledge management indicators of The Royal Thai Navy were found according to factor loading as follows: organization development, organizational characteristics, organization capital, human resource development, human capital, and personal characteristics.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
คำถามในการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ความเป็นมาของบทบาทหน้าที่และการจัดการความรู้ของกองทัพเรือ.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	32
แนวคิดการจัดการความรู้ของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ.....	69
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้.....	93
ความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้.....	118
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	121
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	133
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	133
กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ.....	133
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	135

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	140
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	140
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	149
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	191
สรุปผลการวิจัย.....	192
อภิปรายผล.....	194
ข้อเสนอแนะ.....	204
บรรณานุกรม.....	205
ภาคผนวก.....	214
ภาคผนวก ก.....	215
ภาคผนวก ข.....	217
ภาคผนวก ค.....	221
ภาคผนวก ง.....	242
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	270

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	50
2	93
3	134
4	138
5	151
6	153
7	159
8	170
9	173
10	175
11	182
12	184
13	188
14	189

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของกองทัพเรือ.....	11
2 มิติขององค์การแห่งการเรียนรู้ของกองทัพเรือ.....	25
3 ตัวแบบการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของกองทัพเรือ.....	28
4 ขั้นตอนการดำเนินงานตัวชี้วัดที่ 12 ของกองทัพเรือ.....	32
5 ช่องว่างของความรู้.....	35
6 การสร้างความรู้ขององค์การของ Nonaka and Takeuchi.....	39
7 องค์ประกอบของการจัดการความรู้ของ Probst et al.....	47
8 องค์ประกอบของการจัดการความรู้ของ Turban et al.....	48
9 กระบวนการจัดการความรู้ของ โกลด์ ดีส์ลธรรณ.....	49
10 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	139
11 โมเดล 1 องค์ประกอบ.....	178
12 โมเดล 3 องค์ประกอบ.....	179
13 โมเดล 6 องค์ประกอบ.....	180
14 โมเดลองค์ประกอบลำดับที่ 2.....	181